

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TÂM LÝ HỌC
ĐÀO THỊ DUY DUYÊN. *Sự hài lòng hôn nhân của người trưởng thành tại Thành phố Hồ Chí Minh*

Chuyên ngành: Tâm lý học

Mã số: 60 31 04 01

Mức độ hài lòng hôn nhân (HLHN) là một thành phần không thể thiếu đối với cấu trúc hôn nhân lành mạnh. Sự HLHN cũng như chất lượng hôn nhân rất có lợi cho hạnh phúc, sức khỏe và tuổi thọ. Ngược lại, thiếu HLHN sẽ gây ra một số bất lợi cho mối quan hệ vợ chồng và những người có liên quan. Hiện nay, Việt Nam đang có nhiều biến đổi trong đời sống xã hội cũng như đời sống hôn nhân gia đình. Các vụ ly hôn diễn ra ngày càng nhiều ở những thành phố lớn, đông dân, trong đó có Thành phố Hồ Chí Minh (Tp. HCM). Luận án phân tích thực trạng HLHN của người trưởng thành tại Tp. HCM, cũng như những yếu tố ảnh hưởng, qua đó chỉ ra chiều hướng phát triển hôn nhân, nguy cơ đổ vỡ hôn nhân và tìm ra các cách thức để cải thiện mức độ HLHN, giảm thiểu nguy cơ đổ vỡ hôn nhân.

Nội dung chính của Luận án được trình bày trong 4 chương. *Chương 1, 2, 3* trình bày tổng quan nghiên cứu, cơ sở lý luận, tổ chức và phương pháp nghiên cứu. *Chương 4* phân tích kết quả nghiên cứu thực tiễn HLHN của người trưởng thành tại Tp. HCM (địa giới hành chính cũ năm 2024) với 644 phiếu hỏi và 20 phỏng vấn sâu, từ đó đề xuất giải pháp, kiến nghị nhằm nâng cao sự HLHN của người trưởng thành tại Tp. HCM. Dưới đây là một số kết quả nổi bật của Luận án.

Sự HLHN được quan niệm là mức độ cảm nhận chủ quan của cá nhân, cảm thấy mãn nguyện, thỏa đáng khi xem xét từng khía cạnh hoặc tổng thể cuộc hôn nhân

có liên quan đến việc thực hiện các mục tiêu, mong đợi về hôn nhân của cá nhân. Sự HLHN thể hiện ở các phương diện quan trọng trong hôn nhân của người trưởng thành gồm: *đồng hành, đóng góp và cân bằng*. Sự HLHN của người trưởng thành chịu ảnh hưởng bởi các yếu tố: nhân khẩu học xã hội (giới tính, độ tuổi, thu nhập vợ chồng, tương đồng tôn giáo, tín ngưỡng giữa vợ chồng, khu vực sống); mối quan hệ (quy gán tiêu cực người bạn đời; sự biết ơn trong hôn nhân), bối cảnh (việc làm cha mẹ; gia đình hai bên; cảm nhận tích cực về môi trường xã hội).

Kết quả nghiên cứu sự HLHN của người trưởng thành ở Tp. HCM cho thấy, khách thể toàn mẫu (n=644) khá hài lòng về hôn nhân (ĐTB¹ là 3,55), chiếm 30,9%. Hài lòng về phương diện đồng hành trong hôn nhân (3,57 điểm) tương đương với mức độ hài lòng về phương diện đóng góp, cân bằng trong hôn nhân (3,53 điểm), đều ở mức khá hài lòng. Nhìn chung, sự HLHN ở mức khá đến hoàn toàn hài lòng chiếm trên 50%.

Thực hiện kiểm nghiệm t-test cho biến giới tính, độ tuổi, khu vực sống, tương đồng tôn giáo, tín ngưỡng giữa vợ chồng cho thấy có sự khác biệt trong mức độ HLHN tổng thể và sự hài lòng về phương diện đóng góp, cân bằng trong hôn nhân giữa nam và nữ, trong đó nam hài lòng cao hơn nữ. Khách thể sống ở nội thành có sự hài lòng cao hơn khách thể sống ở ngoại thành; khách thể có cùng niềm tin, tôn giáo, tín ngưỡng giữa vợ chồng có sự hài lòng cao hơn các khách thể ở trường hợp khác về sự HLHN tổng thể và sự hài lòng về từng

¹ Điểm trung bình trong thang đo likert 5 mức độ từ mức thấp nhất 1 điểm đến mức cao nhất 5 điểm.

phương diện một cách có ý nghĩa thống kê. Khách thể có thu nhập trên 20 triệu đồng/tháng có mức độ hài lòng cao hơn khách thể thu nhập dưới 10 triệu và từ 10-dưới 20 triệu về sự HLHN tổng thể và sự hài lòng về phương diện đóng góp, cân bằng trong hôn nhân. Nhóm khách thể thu nhập trên 20 triệu đồng/tháng có sự hài lòng cao hơn nhóm khách thể dưới 10 triệu về phương diện đồng hành trong hôn nhân khi phân tích sâu kiểm nghiệm Turkey. Đặc biệt, không có sự khác biệt giữa nhóm người trưởng thành trẻ (20-40 tuổi) và trung niên (trên 40-60 tuổi) về mức độ HLHN tổng thể và cả hai phương diện.

Kết quả nghiên cứu trên được củng cố qua phân tích chân dung tâm lý điển hình về sự HLHN của người trưởng thành: 1 nam và 1 nữ. Trường hợp một là nữ, có mức độ HLHN tổng thể khá cao. Trường hợp hai là nam, có mức độ HLHN tổng thể trung bình. Khách thể nữ hài lòng hơn tập trung vào các biểu hiện của phương diện đồng hành giữa vợ chồng như sự tin tưởng dành cho nhau, giao tiếp, trò chuyện thường xuyên với nhau, quan tâm nhau, thể hiện sự biết ơn dành cho nhau, luôn nói về chồng ở những điều tốt đẹp và hài lòng về sự phát triển của cá nhân trong hôn nhân. Riêng khía cạnh đời sống vật chất có phần làm cho khách thể nữ chưa hài lòng, nhưng nó không ảnh hưởng đáng kể đến cảm nhận hài lòng chung, vì có nhiều mặt khác trong hôn nhân mà khách thể nữ đã cảm thấy hài lòng nhiều. Khách thể nam có những lý do để cảm nhận chưa HLHN là vợ chồng không còn duy trì được sự đồng hành cùng nhau, khách thể cảm thấy mất kết nối với vợ, vợ chồng không thấu hiểu nhau, không còn sự chia sẻ riêng tư với nhau, đời sống tình dục không được như ý kể từ khi có con. Khách thể nam này không phàn nàn về đời sống vật chất gia đình mà chủ yếu thất vọng về sự tương tác, gắn kết cảm xúc, tình cảm, tình

dục giữa vợ chồng. Việc thiếu vắng sự đồng hành đến từ lý do khách thể nam dành nhiều thời gian và năng lượng cho công việc, cho trách nhiệm kinh tế, còn vợ thì dành cho việc chăm sóc con cái nên không còn đủ thời gian và năng lượng cho mối quan hệ vợ chồng, làm cho sự đồng hành giữa vợ chồng lỏng lẻo, mất kết nối.

Từ kết quả nghiên cứu này, tác giả đề xuất hai biện pháp cải thiện sự HLHN gồm: *tự điều chỉnh* (biện pháp đề xuất cho cá nhân trong mối quan hệ hôn nhân); *giáo dục tâm lý về những phương diện, khía cạnh cụ thể của sự HLHN* (biện pháp đề xuất cho những người cung cấp sự hỗ trợ từ bên ngoài cho vợ chồng).

Các quá trình tự điều chỉnh được đề xuất bao gồm: (1) Nhìn nhận lại, đánh giá lại hôn nhân của mình; (2) Xác lập mục tiêu tự điều chỉnh (Điều chỉnh những mong đợi, mục tiêu hôn nhân, cách nhìn nhận về người bạn đời và về hôn nhân, những biểu hiện về phương diện đồng hành trong hôn nhân, những biểu hiện về phương diện đóng góp, cân bằng trong hôn nhân, những biểu hiện trong mối quan hệ với gia đình hai bên, những biểu hiện trong quá trình làm cha mẹ); (3) Thực hiện các mục tiêu điều chỉnh; (4) Đánh giá việc thực hiện điều chỉnh.

Có 7 chủ đề được đề xuất trong chương trình giáo dục tâm lý về mối quan hệ hôn nhân gồm: Mục tiêu, mong đợi trong hôn nhân; Sự phát triển của bản thân trong hôn nhân; Kỹ năng giao tiếp và giải quyết xung đột; Vai trò - trách nhiệm; Sự tha thứ; Sự thân mật và đời sống tình dục; Sự biết ơn trong mối quan hệ.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng đánh giá luận án tiến sĩ cấp trường, họp tại Trường Đại học Sư phạm Tp. HCM năm 2024.

NGUYỄN THỊ HUỆ
giới thiệu